

REGERINGEN

Regeringsbeslut I 4

2016-10-13

N2016/06368/FÖF

Näringsdepartementet

Sveriges geologiska undersökning
Box 670
751 28 Uppsala

Uppdrag att kartlägga Sveriges möjligheter att utvinna metaller och mineral för miljö- och teknikinnovationer

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Sveriges geologiska undersökning (SGU) att kartlägga möjligheterna för utvinning i Sverige av de metaller och mineral som krävs för tillverkning av nya miljö- och teknikinnovationer som är under utveckling i Sverige och Europa. Uppdraget innefattar kartläggning och kunskapsuppbyggnad om både primära och sekundära källor av dessa metaller och mineral. Redovisningen av uppdraget ska kunna användas som metodik för kartläggning i större skala. Inom ramen för uppdraget ska SGU bland annat kartlägga de viktigaste gruvavfallsdeponierna i Bergslagen.

Som underlag för arbetet ska SGU, förutom egen befintlig information och databaser, använda sig av den behovsanalys som Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) ska utföra inom uppdraget att kartlägga behovet av metaller och mineral för miljö- och teknikinnovationer (dnr N2016/06367/FÖF).

För ändamålet får SGU rekvirera högst 1 miljon kronor per år för 2016–2018 från Kammarkollegiet. Medlen rekvireras engångsvis för respektive år. Rekvisitionen för 2016 ska vara inkommen till Kammarkollegiet senast den 30 november 2016. Rekvisitionerna för 2017 och 2018 ska vara inkomna till Kammarkollegiet senast den 31 mars respektive år. I rekvisitionerna ska hänvisning göras till detta besluts diarienummer. Utgifterna ska belasta det under utgiftsområde 24 Näringsliv uppförda anslaget 1:5 Näringslivsutveckling anslagsposten 1 Näringslivsutveckling del till Kammarkollegiet.

Ej förbrukade medel ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2019 på bankgirokonto 5052-5781, med angivande av detta besluts diarienummer.

Uppdraget ska delredovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 15 februari 2018, där resultat och analys av utförd kartläggning från 2016 och 2017 ska presenteras. Slutredovisning av uppdraget och redovisning av hur medlen har använts ska lämnas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 7 december 2018.

Beslutet är en del i regeringens strategi för Smart industri och uppfyller åtgärd 3.8 Nyttja gruvavfall för återvinning i tillhörande handlingsplan.

Bakgrund

2000-talets tekniksprång kräver tillgång till långt fler olika metaller och mineral än vad som tidigare brukats. Merparten av de metaller som krävs för en omställning till förnybar energi (vindkraft, solkraft och biobränsle) eller högteknologiska produkter (datorer, mobiltelefoner) utvinns i dag inte inom EU. Kina står idag för utvinning av ungefär 95 procent av alla sällsynta jordartsmetaller i världen och Kina står även för merparten av EU:s import, följt av Ryssland (ca 35 procent) och USA (ca 17 procent). Europeiska kommissionen har aviserat att en brist på metallerna kan påverka industrin negativt och till och med hindra utvecklingen av ny, grön teknik. Exempelvis beräknar man att EU:s årliga behov av dysprosium för vindkraft kommer att öka med ca 660 procent och behovet av neodymium med 2 200 procent fram till år 2030¹. Samtidigt pågår forskning om användningsområden för nya material som även de kan komma att kräva tillgång på mineral, exempelvis framställning av grafen från naturlig grafitt.

Sverige är ett av världens mest innovativa nationer och teknikutveckling sker på enskilda företag, vid större industrier, vid forskningsinstitut och vid universitet och högskolor. Länder som både har tillgång till mineral och metall och möjlighet att förädla dessa inom landet, har goda möjligheter att säkerställa ökade ekonomiska intäkter och arbetstillfällen. Samtidigt är det viktigt att Sverige bidrar till att hållbart producera de metaller och mineral som kommer att behövas för tekniken som är nödvändig för den globala omställningen till ett fossilfritt samhälle. Sverige har förutsättningar att utvinna metaller och mineral på ett

¹ Raw Materials Scoreboard (2016). European Innovation Partnership on Raw Materials. European Commission, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs.

ansvarsfullt och miljömässigt hållbart sätt, vilket inte alltid är fallet i andra länder.

Den 21 januari 2016 beslutade regeringen Smart industri – en nyindustrialiseringsstrategi för Sverige. Nyindustrialiseringsstrategin har sitt största fokus på industriell produktion och kopplade tjänster och system. En nationell konkurrenskraftig basindustri ger dock trygg materialförsörjning till produktionskedjan och är en del av värdekedjan för hållbar produktion.

SGU har en viktig roll i kunskapsuppbyggnad och kartläggning av de metaller och mineral som finns i Sverige. SGU har varit initiativtagare och även ledande inom EU:s arbete med att lista de metaller och mineral som är av kritisk betydelse för Europas försörjningstrygghet av mineralråvara och därmed för Europas konkurrenskraft. Inom ramen för Sveriges mineralstrategi har SGU utfört en analys av utvinnings- och återvinningspotential för svenska metall- och mineraltillgångar (dnr N2013/04152/FIN). Det framgick i rapporten att det finns bristande kunskap om hur stora mängder metaller det finns i gruvavfall och om utvinning av dessa skulle vara ekonomiskt lönsamt. SGU framförde även i rapporten att näringsliv så väl som akademi anser det angeläget att ett arbete med kartläggning av fyndpotentialen bör fortsätta och att det finns ett behov av att undersöka svenskt försörjningsbehov. Det framgår även i Naturvårdsverkets rapport, Återvinning ur nedlagda avfallsanläggningar (NV-00308-15), att anläggningar för utvinningsavfall (gruvdeponier) i större utsträckning än andra deponier kan motivera de investeringar som är nödvändiga för återvinning. Dessa anläggningar är stora och homogena i jämförelse med andra deponier, samtidigt som resthalterna av metall och mineral ibland är ganska höga. SGU och Naturvårdsverket gör bedömningen att de metallmängder som återfinns i ett begränsat antal svenska sandmagasin i allmänhet är större än det som sammanlagt finns upplagrat i alla andra avfallsanläggningar.

Skälen för regeringens beslut

Hållbarhet är en förutsättning för framtida konkurrenskraft, inte minst till följd av högre krav från konsumenter. Industrins stora potential ligger i att bidra till minskade utsläpp och ökad miljönytta genom utveckling och export av miljö- och klimatteknik, giftfria och resurseffektiva produktionsmodeller och produkter. Då bidrar industrin till såväl det nationella miljömålsarbetet som FN:s Agenda 2030. Samtidigt återstår stora utmaningar, inte minst i genomförandet av klimatavtalet från Paris. Merparten av de metaller som krävs för utfasning av fossila energikällor och att byta ut dessa mot exempelvis vindkraft och solenergi, samt för andra miljö- och teknikinnovationer utvinns i dag inte inom Europa. Det är även viktigt att öka kunskapen om och förutsättningarna för hållbar utvinning av dessa i Sverige. Det är därför viktigt att få klarhet i möjligheterna att utvinna metaller och

mineral som kommer att behövas för tillverkning av de miljö- och teknikinnovationer som är under utveckling i Sverige och Europa. Det finns ett stort behov av kartläggning och kunskapsuppbyggnad om vilka av dessa metaller som kan utvinnas i Sverige från primära och sekundära källor (gruvavfall).

På regeringens vägnar

Mikael Damberg

Katarina Persson Nilsson

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA

Miljö- och energidepartementet/KE, KL, MM och NM

Näringsdepartementet/IFK, KSR, RS, RTS och SUN

Utbildningsdepartementet/F